

מאחורי הקלעים של התיווך: חלקה של טורקיה בשיקום חיזבאללה

written by | נועה לזימי | 03.05.2026

השבוע התבשרנו כי טורקיה פנתה לארה"ב וללבנון והציעה לסייע בהשגת הסדר מול חיזבאללה, זאת במקביל למאמציה וקריאותיה לקידום הסכם בין ארה"ב לאיראן אותם היא מציגה כמאמצים למניעת הסלמה ולהשגת יציבות אזורית. ככלל, טורקיה ידועה בנסיונותיה למצב את עצמה כמתווכת בשלל סכסוכים, בין איראן לארה"ב, פקיסטן ואפגניסטן ועוד, כאמצעי להקרנת עוצמה והעלאת מעמדה באזור.

חרף מאמצים רבים למנוע את מתקפת המנע, כולל רעיונות יצירתיים שדווחו בתקשורת הטורקית, דוגמת הגעה להסדר בין איראן לארה"ב על משאבי אנרגיה, העמדה הטורקית לא התקבלה, מה שיצר תסכול טורקי על כך שאנקרה, נותרה, במידה רבה, מחוץ לעניינים. על רקע זה, אין להתפלא כי טורקיה ממקדת את מאמציה בחזרה למרכז הבמה, ובתוך כך למנוע מישראל למקסם את הישגיה ולקצור את פירות עמלה ¹ הן מול איראן וכעת מול חיזבאללה, בנסותה להיות מעורבת במגעים המתקשרים בין ישראל ולבנון.

הנשיא טראמפ פתח את השער לארדואן

המעורבות הטורקית מוכרת היטב לישראל מהמלחמה בעזה, ולא לטובה. אז רשם נשיא טורקיה הישג כאשר במסגרת קידום תכנית הנקודות של טראמפ, נהנה ממעמד בכיר במגעים, כאשר קודם לגיבוש התכנית, מעורבותה של טורקיה במשא ומתן כלל לא נלקחה בחשבון או נחסמה בידי ישראל. מעמד זה בא לידי ביטוי, בין היתר, בתמונה מהפגישה עם מנהיגי מדינות ערב בניו-יורק, שבה נראה ארדואן יושב לצדו של טראמפ אל מול שאר המשתתפים.

הנשיא טראמפ הבין את חשיבותה של טורקיה וידידתה הקרובה קטר בשל השפעתן על חמאס ולכן בחר להעמידן בקדמת הבמה ולהטיל עליהן את משימת שכנוע חמאס בחתימה על הסכם להחזרת החטופים בשלב ראשון. לצד ההשיג המדהים בהשבתם, בבחירתו זו, פתח הנשיא טראמפ את השער למעורבות טורקית וקטרית גם בשלב הבא של התכנית, שתכליתו פירוז הרצועה ושיקומה.

וכך פטרוניות חמאס העיקריות, לעיתים במסווה של פרויקטים הומניטריים, החלו לחתור, ועדיין, להכשיר נוכחות ארוכת טווח של שתיהן ברצועה, ולהבטיח את שרידותן של חמאס כריבון האפקטיבי, ובהמשך, אולי אף הבלעדי. באנקרה אף רצו לשלוח חיילים להשתתף בכוח הייצוב הבינלאומי מטעם "מועצת השלום" שאמון על פירוק חמאס מנשקו, אך לפחות לעת עתה, הצעה זו סוכלה בהצלחה על ידי ישראל.

אותה טורקיה רוצה לשחזר הצלחה מדינית זו בזירה הלבנונית, תוך הצרת צעדיה של ישראל, הגבלת חופש פעולתה, ושימור שלטון הטרור של חיזבאללה בלבנון עמו חיזקה את קשריה באחרונה.

כזכור, לאחר כניסת הפסקת האש בין ישראל לחיזבאללה, הארגון ניסה לשקם את כוחו באמצעות ניסיונות הברחה דרך סוריה, אך קריסת משטר אסד והחלטת ההנהגה החדשה לחסום העברות נשק, לצד צעדים להפסקת טיסות על הקו טהרן-ביירות בלחץ ישראל, סגרו או הקשו משמעותית על נתיבי ההברחה המרכזיים שבהם השתמשו משמרות המהפכה האיראניים במשך שנים.

לפני עצירת הטיסות הישירות, אנקרה אפשרה את השימוש במרחב האווירי שלה למעבר טיסות של חברת התעופה האיראנית "מאהאן אייר" בדרכן לביירות. העובדה שחברה זו מוכרת בקשריה עם כוח קודס, ונכללה ברשימת הסנקציות האמריקניות כבר בשנת 2011, לא עצרה בעדה. ד"ר יוסי מנשרוף, מומחה לאיראן, מציין כי במהלך דצמבר 2024, ביצעה "מאהאן אייר" 11 טיסות לשדה התעופה בביירות דרך המרחב האווירי של טורקיה, ואלו המשיכו גם לתוך ינואר 2025.

שיתופי פעולה כלכליים ומדיניים בין אנקרה לטהרן

בתגובה להחמרת הפיקוח, איראן וחיזבאללה התאימו את עצמם במהירות למציאות החדשה והחלו בבניית צירי הברחה חדשים במדינות שלישיות, בעיקר טורקיה ועיראק, הישענות גוברת על סוכנויות חלפנות ומטבעות קריפטוגרפיים. תחקיר שערך אנליסט המודיעין רונן סלומון חשף כי שיטת הפעולה הסתמכה על דיפלומטים ובלדרים בטיסות קונקשן, בין היתר דרך איסטנבול, כאשר ההחלפה מתבצעת בדיוטי פרי תוך עקיפה של דלפקי המכס, על מנת לטשטש את העובדה שמקור המימון הוא באיראן.

הסיוע הטורקי למשטר הטרור האיראני ולחיזבאללה אינו מתמצה ביוזמות פרטיות של בלדרים או מפרים בודדים, אלא מכוון מגבוה דרך מוסדות פיננסיים מרכזיים וגורמים בכירים. לראיה, בין 2012 ל-2013, בשיא משטר הסנקציות המערביות נגד איראן, טורקיה ואיראן הפעילו מנגנון שיטתי שבו תשלומים עבור גז ונפט הומרו לזהב והועברו לאיראן² ישירות או דרך האמירויות³ בהיקפים של עשרות מיליארדי דולרים. המנגנון נשען על פרצה רגולטורית בסנקציות והופסק רק לאחר שפרצה זו נסגרה לקראת סוף שנת 2013.

בדפוס דומה של פעילות, הודעת מזכירות האוצר האמריקנית מאפריל השנה מתארת כיצד, במשך למעלה מחמש שנים, בנה פעיל המימון האיראני עבור חיזבאללה, רשת פיננסית של גורמים מפוקפקים ברחבי העולם, במטרה לעקוף את הסנקציות האמריקניות על הנפט האיראני, שכללה גם מפעילים בטורקיה לצורך הלבנת כספים.

עד למעצרו של הדיקטטור הוונצואלי ניקולאס מדורו ע"י ארה"ב, המנגנון המתוחכם פעל כך: הנפט איראני הוברח לוונצואלה בתמורה לזהב, שהועבר לגורמים בכוח קודס המופקדים על

הנגשת הסיוע לחיזבאללה בטהרן. בהמשך הזהב הוברח לטורקיה, שם נמכר בשוק השחור. מכירת הזהב בטורקיה אפשרה להמיר אותו למזומן או לנכסים נזילים לטובת פעילותם של איראן וחיזבאללה, תוך טשטוש עקבות והפחתת הסיכון לזיהוי.

למרות היריבות המסורתית והתחרות על הגמוניה בעולם המוסלמי, איראן וטורקיה יודעות לעבוד יחד למען החלשת אויבים משותפים, בהם הכורדים וישראל. אנקרה לא חפצה בשינוי משטר באיראן, בוודאי לא כזה שיהיה פרו-מערבי, וילווה בכאוס שיזלוג לתחומה, בין אם מדובר בזרם פליטי המוני לשטחה, התקוממות של האופוזיציה הטורקית מבית, התחזקות של האוטונומיות הכורדיות במדינות השכנות ² או הכל ביחד.

ברקע האמור, הטורקים מאוימים במיוחד מעליית קרנה של ישראל באזור, לנוכח השותפות יוצאת הדופן עם ארה"ב, והעליונות הצבאית המרשימה שהוכחה כבר ב"עם כלביא" ושבה להכות באיראן ב"שאגת הארי".

מתוך הבנה זו, כשם שישראל הקפידה לעמוד על עקרונותיה ולמנוע מעורבות צרפתית בשיחות, כך, ואף ביתר שאת, עליה לעמוד על המשמר נוכח האפשרות למעורבות טורקית. ביחס לצרפת, גורם ישראלי הבהיר בשעתו כי התנגדות זו נובעת בין היתר מ"אפס נכונות צרפתית לעשות משהו קונקרטי כדי לעזור ללבנון לפרק את חיזבאללה".

פוטנציאל הנזק הטמון במעורבות טורקית הוא לאין שיעור גבוה יותר. לנוכח קשריה עם איראן וסיועה להעברת הכספים לחיזבאללה לטובת שיקומו, אין לאפשר לטורקיה שום מעורבות בשיחות. בשיח עם האמריקאים, על הדרג המדיני להבהיר כי בדומה להצבת חיילים טורקים בעזה ³ גם כאן מדובר בקו אדום.

פורסם בישראל היום, בתאריך 02 במאי 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.